

7

Ενότητα

Η ελιά



Η ελιά

1

Στο ποίημα «Η Ελιά» ο ποιητής Κωστής Παλαμάς παρουσιάζει την ελιά να μιλάει σαν άνθρωπος. Χρησιμοποιεί δηλαδή μια **προσωποποίηση**.

Ένας ποιητής χρησιμοποιεί την προσωποποίηση για να δώσει ανθρώπινα χαρακτηριστικά σε ζώα ή πράγματα.



Σε πολλά παραμύθια σίγουρα έχετε ακούσει δέντρα ή ζώα να μιλούν και να συμπεριφέρονται όπως εμείς οι άνθρωποι.

- ▶ Φτιάξτε κάτι πρωτότυπο για τη γωνιά της φύσης στην τάξη. Πάρτε μια φανταστική συνέντευξη από το αγαπημένο σας δέντρο, γράψτε τη σε ένα φύλλο χαρτιού και διακοσμήστε τη με ζωγραφιές ή φωτογραφίες του δέντρου.
- ▶ Σκεφτείτε ποιες ερωτήσεις θα κάνετε στο δέντρο που θα διαλέξετε.

Η Ραλλού θέλει να σας βοηθήσει και σας προτείνει κάποιες ερωτήσεις που δεν πρέπει να ξεχάσετε να κάνετε.



1. Πού μεγάλωσε;

2. Πώς είναι ο κορμός και πώς ο καρπός του;

3. Τι χρώμα έχουν τα φύλλα του;

4. Τι σκέφτεται και τι νιώθει για τους ανθρώπους και για τα άλλα δέντρα;

5. Έχει ακούσει κάποια ιστορία από τα πουλιά που κάθονται στα κλαδιά του;

2

Χωριστείτε σε ομάδες και αναζητήστε:

- ▮ στο βιβλίο των Θρησκευτικών της Γ' τάξης (σελ. 47), στο μάθημα «Η κιβωτός της αγάπης», την ιστορία του κατακλυσμού του Νώε. Διαβάστε στην τάξη την περιγραφή της σκηνής όπου το περιστέρι επέστρεψε με το φύλλο ελιάς στο στόμα του,
- ▮ στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα www.oliveoil.gr, πληροφορίες για την ελιά και το ελαιόλαδο.

3

Ξαναγράψτε τις παρακάτω προτάσεις βάζοντας απόστροφο όπου χρειάζεται:

- ✿ Η θεία μου, που κατάγεται **από την** Αμφισα, **μου έφερε** ένα βάζο ελιές, που **μου αρέσουν** πολύ.

.....

- ✿ Πόσο **θα ήθελα να ήμουν** στο χωριό όταν ο παππούς μαζεύει τις ελιές!

.....

- ✿ «**Πάρε το** βιβλίο σου **από το** τραπέζι της κουζίνας, γιατί έχει χυθεί λάδι» **μου είπε** η μαμά ανήσυχη.

.....

- ✿ Ο αδερφός μου, όπως **και εγώ**, τρελαίνεται να κρύβεται **μέσα στην** κουφάλα της γέρικης ελιάς.

.....



Ευγένιος Τριβιζάς, Η Δέσποινα και το περιστέρι,
 εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2003



Οι μύθοι και η ελιά

1

«Στις **γιαγιάδες** αρέσει να διηγούνται ιστορίες στα εγγόνια τους. Το ίδιο και της **γιαγιάς** μου. Χθες το βράδυ μου είπε έναν μύθο για την **ελιά**. Μου είπε ακόμα ότι στο χωριό της υπάρχουν δυο **ελιές** που ζουν πάνω από 200 χρόνια».

Βάλτε τις υπογραμμισμένες λέξεις στον παρακάτω πίνακα και συμπληρώστε τον:

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ονομ.	η ελιά	η γιαγιά	οι ελιές	οι γιαγιάδες
Γεν.				
Αιτ.				
Κλητ.				

Μάθετε τα μικρά μυστικά που ήξερε η γιαγιά για τα δέντρα συμπληρώνοντας τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τη λέξη που είναι στην παρένθεση, αφού κάνετε τις αλλαγές που χρειάζονται:

Οι αρχαίοι Έλληνες έκοβαν κλαδιά

και μ' αυτά στεφάνωναν τους νικητές των

Ολυμπιακών αγώνων. (αγριελιά)

Τα ξύλα των

δε σαπίζουν στο νερό, αλλά σκληραίνουν και

παίρνουν ένα μαύρο χρώμα. (βελανιδιά)

Τα κλαδιά της κρέμονται

προς τα κάτω, σαν μακριά μαλλιά κοπέλας

που κλαίει, γι' αυτό την ονομάζουν

«κλαίουσα». (ιτιά)

Το φύλλωμα της γίνεται

τόσο πλούσιο, που στον ίσκιο της μπορούν να

σταθούν εκατό άνθρωποι. (καστανιά)



Νίκος & Μαρία Ψιλάκη - Ηλίας Καστανάς,
The olive wreath, εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999

2

Τι θα γινόταν άραγε αν η θεά Αθηνά δεν είχε κερδίσει τον διαγωνισμό για την κυριαρχία της Αττικής; Τι θα γινόταν στην Αθήνα αν δεν υπήρχε η ελιά και το λάδι; Σκεφτείτε πώς θα φωτιζόνταν οι δρόμοι και τα σπίτια των ανθρώπων, με τι θα στεφάνωναν τους Ολυμπιονίκες, και το σπουδαιότερο, πώς θα μαγείρευαν τα φαγητά τους. Βέβαια, από την άλλη μεριά, θα υπήρχαν καταρράχτες στην Ακρόπολη, πηγές και πηγάδια παντού και η Αττική θα είχε γεμίσει λίμνες και ορυζώνες.

Ξαναγράψτε στο τετράδιό σας τον μύθο του Ποσειδώνα και της Αθηνάς με τέτοιο τρόπο ώστε νικητής να βγαίνει ο Ποσειδώνας.

3

Από τον μύθο «Η ελιά του Αρισταίου» γνωρίσαμε ποιος ήταν ο Αρισταίος. Συμπληρώστε στον παρακάτω πίνακα όσες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε γι' αυτόν μέσα στο κείμενο. Φτιάξτε μετά και τη δική σας ταυτότητα και συγκρίνετέ τη μ' αυτήν του Αρισταίου.

Ζωγραφιά του Αρισταίου		Φωτογραφία παιδιού	
Όνομα		Όνομα	
Επώνυμο		Επώνυμο	
Όνομα πατέρα		Όνομα πατέρα	
Όνομα μητέρας		Όνομα μητέρας	
Τόπος γέννησης		Ημερ. γέννησης	
Τόπος κατοικίας		Τόπος γέννησης	
Επάγγελμα		Τόπος κατοικίας	
		Επάγγελμα	
		Ενδιαφέροντα	
		Σχέδια για το μέλλον	



Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο

1

Η Έλλη, μια μαθήτρια της Δ' τάξης, βρήκε στο διαδίκτυο ένα κείμενο με ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τα μέρη της ελιάς. Όταν όμως το αποθήκευσε, χάθηκαν οι παράγραφοι. Βοηθήστε τη να χωρίσει το κείμενο σε 5 παραγράφους. Στην αρχή κάθε παραγράφου σημειώστε το σύμβολο § για να τις ξεχωρίσετε.

Τα μέρη της ελιάς

Η ρίζα της ελιάς προχωρεί πολύ βαθιά στο χώμα και διακλαδίζεται απλωτά προς όλες τις μεριές, ανάμεσα και από πέτρες ακόμα, ώσπου να συναντήσει υγρασία. Η ελιά, με τις βαθιά απλωμένες ρίζες της, στηρίζεται γερά στο χώμα. Δύσκολα ξεριζώνεται. Ο κορμός της ελιάς γίνεται χοντρός, ψηλός και διακλαδίζεται κι αυτός απλωτά. Μπορεί να φτάσει σε ύψος 25-30 μ. Η εξωτερική φλούδα του κορμού είναι ξερή, γκριζα στα χρώματα και έχει εξογκώματα. Όταν το δέντρο γερνά, ο κορμός σχηματίζει κουφάλες. Τα φύλλα της ελιάς είναι μικρά κι έχουν μικρό μίσχο. Η πάνω επιφάνεια του φύλλου έχει χρώμα ανοιχτό πράσινο και η κάτω ασημένιο. Τα φύλλα βγαίνουν από τα κλαδιά αντίθετα κι έτσι δε σκιάζει το ένα το άλλο. Τα άνθη της ελιάς φυτρώνουν πολλά μαζί (15-25) αλλά δε μυρίζουν. Βγαίνουν από τους βλαστούς της περασμένης χρονιάς. Η ελιά ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο. Ο καρπός, πριν ωριμάσει, έχει χρώμα πράσινο. Ωριμάζοντας παίρνει χρώμα μολυβί ή μαύρο. Οι καρποί της ελιάς αρχίζουν να ωριμάζουν τον Οκτώβριο. Το μάζεμα του καρπού αρχίζει τον Νοέμβριο και σε πολλά μέρη διαρκεί ως τον Μάρτιο.



Φωτογραφία από τον αρχαιολογικό χώρο της Επιδαύρου. Νίκος & Μαρία Ψιλάκη - Ηλιάς Καστανάς, Ο πολιτισμός της ελιάς, εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999

2

Οι εικόνες δείχνουν πώς παράγεται το λάδι. Παρατηρήστε προσεκτικά τις εικόνες και γράψτε στο τετράδιό σας με λίγα λόγια πώς φτάνει τελικά το λάδι στα ράφια των καταστημάτων. Για κάθε εικόνα γράψτε μια μικρή παράγραφο.

1.



3.



5.



2.



4.



6.



εικόνες από το περιοδικό *Ελιά & Ελαιόλαδο*, εκδ. Άξιον Εκδοτική, Αθήνα

3



Η Ραλλού από τη βιασύνη της έγραψε σε όλες τις λέξεις το αρχικό γράμμα μικρό.

Υπογραμμίστε αυτές που γράφονται με το αρχικό τους γράμμα κεφαλαίο και κάντε τις απαραίτητες διορθώσεις πάνω στο κείμενο.

«Το λάδι το βρίσκουμε σε πολλές περιοχές της Ελλάδας αλλά και άλλων χωρών της μεσογείου όπως της Ιταλίας και της Ισπανίας. Η φίλη μου, η Ζωή, είναι από την Καλαμάτα και υποστηρίζει ότι το καλαματιανό λάδι είναι το καλύτερο. Ο φίλος μου όμως, ο Αντώνης, που είναι από την Κέρκυρα, δε συμφωνεί μαζί της και λέει ότι το κερκυραϊκό λάδι είναι το πιο νόστιμο. Το Πάσχα, που φέτος είναι στα μέσα του Απριλίου, θα επισκεφτούμε με τους γονείς μου τη θεία μου, την Αγγελική, που ζει στα Χανιά και που μας έχει υποσχεθεί να μας δείξει μια αιωνόβια ελιά. Αυτά ακούει η σκυλίτσα μου, η Σπίθα, και θέλει να έρθει και αυτή μαζί μας».





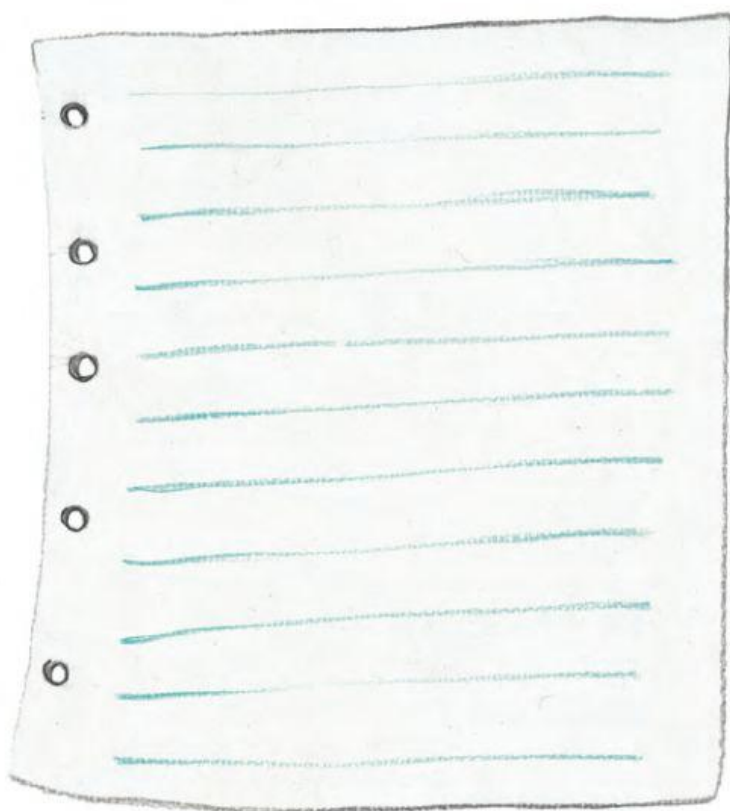
Μαγειρεύουμε με ελαιόλαδο

1

Τα παιδιά συζήτησαν στην τάξη για το ελαιόλαδο, που αποτελεί τη βάση της μεσογειακής διατροφής. Αποφάσισαν λοιπόν να βρουν κι άλλες συνταγές με ελαιόλαδο και να φτιάξουν τον οδηγό υγιεινής μαγειρικής: «Τρώμε υγιεινά για να ζούμε πολλά χρόνια!».

Ρωτήστε μαμάδες, μπαμπάδες, γιαγιάδες, παππούδες, ... και συγκεντρώστε τις συνταγές σας σ' έναν φάκελο. Διαβάστε τες στην τάξη και αποφασίστε ποιες από αυτές θα δημοσιευτούν στην εφημερίδα του σχολείου σας.

Γράψτε τη συνταγή του φαγητού ή του γλυκού που σας άρεσε πιο πολύ.



Σε μια συνταγή πρέπει να φαίνονται καθαρά:

- α) τα υλικά που θα χρειαστούμε και η ποσότητα που θα χρησιμοποιήσουμε,
- β) ο τρόπος που παρασκευάζεται το φαγητό ή το γλυκό μας. Γράφουμε με λεπτομέρειες τα βήματα που θα ακολουθήσουμε, τα μαγειρικά σκεύη που θα χρειαστούμε, τον χρόνο και τη θερμοκρασία παρασκευής,
- γ) ο τρόπος που θα σερβίρουμε το φαγητό ή το γλυκό μας.

2

Διαβάστε τις παρακάτω προτάσεις αντικαθιστώντας τις χρωματισμένες φράσεις με τις λέξεις που είναι στην παρένθεση:

(λαδομπογιά, λαδιά, λαδί, λαδικό, λαδερά)

- ❖ Η αδερφή μου αγόρασε μια μπλούζα **στο χρώμα του λαδιού**.
- ❖ Ο Γιάννης έχει **έναν λεκέ από λάδι** στην μπλούζα του.
- ❖ Η μητέρα βάζει λάδι στη σαλάτα με το **δοχείο για το σερβίρισμα του λαδιού**.
- ❖ Ανάμεσα στα πιο υγιεινά φαγητά είναι αυτά **που μαγειρεύονται με λάδι**.
- ❖ Βάψαμε την κουζίνα με **μπογιά που για να φτιαχτεί χρησιμοποιείται λάδι**.

3

Η Ένωση Ελαιοπαραγωγών της περιοχής σας προκήρυξε έναν διαγωνισμό για την πιο πρωτότυπη ετικέτα λαδιού. Όλοι οι μαθητές των δημοτικών σχολείων μπορούν να πάρουν μέρος. Ο νικητής του διαγωνισμού θα δει την ετικέτα του για έναν χρόνο σε όλα τα μπουκάλια της Ένωσης.

Η φαντασία σας αλλά και οι πληροφορίες που βρίσκονται στη διπλανή ετικέτα θα σας βοηθήσουν να φτιάξετε τη δική σας.

Πληροφορίες για την κατηγορία του ελαιόλαδου.

Ονομασία του προϊόντος.

Ο παρασκευαστής ή ο συσκευαστής.

Το Ελαιόλαδο



Εξαιρετικά Παρθένο

ΕΛΒΙΣΕ

Περιεχόμενο 1 L

Ελληνικό Προϊόν

Διατηρείται σε μέρος σκοτεινό

ΗΜ. ΛΗΞΗΣ 12/2018

Η καθαρή ποσότητα του περιεχομένου.

Η ημερομηνία λήξης.

Οι συνθήκες διατήρησης.





Το ΕΡΧΑΣΤΗΡΙΟ της ΓΛΩΣΣΑΣ

1

Συμπληρώστε στις παρακάτω λέξεις τα γράμματα που λείπουν και τονίστε όπου χρειάζεται.

αμπελ__νας

__εσσαλονίκη

ψήθ__κα

__οσειδώνας

καν__νας

ελ__οτριβείο

__ακεδονίτικο

λαδ__μπογιά

αι__νας

__ύπρος

λαδ__νω

δέθ__κα

ελ__λαδο

λαδ__ρός

ο ε__τός μου

ξεν__νας

2

Συμπληρώστε τα κενά με τον κατάλληλο χρόνο των ρημάτων που είναι στην παρένθεση, για να μάθετε την περιπέτεια του Σάββα στο σπίτι της γιαγιάς.

Την προηγούμενη Κυριακή, η οικογένειά μου κι εγώ (βρίσκομαι) με όλους τους συγγενείς μας στο σπίτι της γιαγιάς για να γιορτάσουμε τα γενέθλιά της. Όλοι (ξετρελαίνομαι) από τη νοστιμιά των φαγητών της, εκτός από μένα που δεν πρόλαβα σχεδόν να τα δοκιμάσω. Ακόμα δεν είχαμε αρχίσει να τρώμε, όταν, με μια απότομη κίνηση, αναποδογύρισα τη σαλτσιέρα πάνω μου. (ντρέπομαι) πολύ. Η μαμά (στενοχωριέμαι), γιατί (λερώνομαι) το καινούριο μου πουκάμισο και μου είπε να πάω γρήγορα στο μπάνιο να καθαρίσω τον λεκέ. Η γιαγιά όμως της είπε ότι, αν θέλει να (εξαφανίζομαι) ο λεκές, πρέπει το πουκάμισο να (πλένομαι) οπωσδήποτε σε καυτό νερό. Η μαμά ηρέμησε, αλλά εμένα μου (κόβομαι) η όρεξη.

Τώρα όμως που κοιτάω την αναμνηστική φωτογραφία, με βρίσκω πολύ αστείο με τον τεράστιο λεκέ πάνω στο άσπρο μου πουκάμισο και μετανιώνω που δεν απόλαυσα τα φαγητά της γιαγιάς.

3

Αντικαταστήστε, όπου χρειάζεται, τον σύνδεσμο «και» με κόμμα για να φτιάξετε ασύνδετα σχήματα:

Οι κούκλες της Μαρίνας

«Η Μαρίνα πρώτη φορά έβλεπε τόσες πολλές κούκλες. Κούκλες που παρίσταναν ανθρώπους από την Κύπρο και την Ελλάδα και την Ευρώπη και την Αφρική και την Ασία και την Αυστραλία και την Αμερική. Στέκονταν όλες στη σειρά, πρώτα οι κούκλες που παρίσταναν παιδάκια και μετά οι κούκλες μαμάδες και οι κούκλες πατέρες και οι κούκλες παππούδες και οι κούκλες γιαγιάδες. Πιο κάτω άλλες κούκλες που παρίσταναν ζώα και πουλιά. Άσπρες αρκούδες και πηδηχτά λαγουδάκια και πολύχρωμα κοκόρια και ξένοιαστα κατσικάκια».

Μιχαλάκη Μαραθεύτη, *Παιδική Φιλολογία*, Κύπρος, 1979